

Miljödepartementet
m.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över Tillväxtanalys rapport "Näringslivets klimatomställning"

Er beteckning: M2022/01829

Bakgrund

Tillväxtanalys har fått i uppdrag av regeringen att ta fram underlag om näringslivets klimatomställning inför den kommande klimatpolitiska handlingsplanen. I uppdraget ingick att göra en hinderanalys för uppfyllandet av de nationella och globala klimatmålen med tonvikt på jordbruks-, skogsbruks-, industri-, bygg-, fastighets-, avfalls- och energisektorn samt att lämna förslag på nya eller förändrade styrmedel, åtgärder och eventuella kompensationsåtgärder för att på ett mer effektivt sätt bidra till att utsläppen minskar i linje med de nationella och globala klimatmålen samtidigt som näringslivet ställer om till nettonollutsläpp med bibehållen och stärkt konkurrenskraft.

Övergripande synpunkter

Länsstyrelsen i Halland konstaterar att rapporten fokuserar på branscher som har betydande utsläpp av klimatgaser och där det finns tydliga behov av nya eller förändrade styrmedel. Länsstyrelsen välkomnar också flertalet av rapportens förslag. Rapporten upplevs dock som något fragmentarisk. Länsstyrelsen menar att fler förslag på styrmedel borde kunna presenteras, exempelvis kring hur industrin ska genomföra sin klimatomställning. Länsstyrelsen vill också påtala att en stor del av det svenska näringslivet utgörs av små och medelstora företag. Därav hade det varit önskvärt med fler förslag som svarar mot dessa företags behov och utmaningar.

Länsstyrelsen upplever också att rapporten lutar åt ett reaktivt håll snarare än ett proaktivt. Detta är beklagligt då flera svenska storföretag liksom flera branschorganisationer tydligt signalerat att de vill gå före i arbetet med klimatomställning. Från näringslivets sida framhålls ofta att man ser ett proaktivt hållbarhetsarbete som en viktig konkurrensfördel. Detta kan exemplifieras med Hagainitiativet och med Fossilfritt Sveriges arbete med färdplaner för fossilfrihet. Därför är det högst beklagligt att Tillväxtanalys inte tagit större intryck av dylika initiativ.

Länsstyrelsen är kritisk till rapportens förslag att justera de nationella klimatmålen så att de tydligare anknyter till och bidrar till EU:s klimatpolitik. Att öppna upp för en revidering av de svenska klimatmålen riskerar att Sveriges ambitionsnivå kan komma att sänkas. Detta skulle medföra negativa konsekvenser för klimatet och konkurrensnackdelar för det svenska näringslivet, som vill gå före i klimatomställningen. Samtidigt välkomnar Länsstyrelsen förstärkta internationella samarbeten, liksom EU:s höjda ambitionsnivå kring klimat- och hållbarhetsfrågor.

Övriga synpunkter

Avsnitt 3.1 Elektrifiering

Nr 1. Utred ett tvådelat ersättningsystem vid etablering av ny kraft

Länsstyrelsen delar bedömningen att det finns behov av styrmedel som bidrar till ökad acceptans för nyetablering av förnybara kraftanläggningar. Länsstyrelsen vill dock påtala att stöd i första hand behöver ges till närboende eller till det civila lokalsamhället.

Nr 2. Utred styrmedel som underlättar användning av spillvärme

Länsstyrelsen välkomnar en utredning som underlättar användning av spillvärme från anläggningar med stor energianvändning. I rapporten exemplifieras med anläggningar som producerar vätgas och biodrivmedel. Länsstyrelsen konstaterar dock att det även finns flera mindre och medelstora anläggningar som har god potential att leverera restvärme till lokala fjärrvärmenät. I dagsläget utnyttjas inte denna potential fullt ut, vilket tyder på behov av nya eller reviderade styrmedel.

Nr 3. Utöka nätverken för energileverantörer

Länsstyrelsen har under flera år drivit ett enkelt regionalt energinätverk för tjänstepersoner i de kommunala fastighetsbolagen i länet. Under hösten 2022 har Länsstyrelsen även bjudit till regionala samverkansmöten utifrån Länsstyrelsens uppdrag att erbjuda stöd till kommuner och regioner i fråga om energibesparingsåtgärder för att minska energianvändningen. Båda dessa forum har uppskattats av de lokala och regionala aktörerna, vilket visar att det finns ett behov av informationsinsatser och erfarenhetsutbyte. Länsstyrelsen ser positivt på förslaget att involvera energileverantörer i befintliga nätverk och vill samtidigt påtala att dylika nätverk bör drivas på både nationell och regional nivå. Länsstyrelserna är lämpliga som koordinatörer för regionala nätverk, dels utifrån sin energikompetens, dels då länsstyrelserna har stor vana av att arbeta med regionala arenor och nätverk.

Nr 4. Utred villkoren och möjligheterna för kraftvärmeanläggningar att utnyttja full kapacitet året om

Länsstyrelsen välkomnar förslaget.

Avsnitt 3.2 Markanvändning

Länsstyrelsen ser positivt på att flera av förslagen, utöver minskade klimatutsläpp, har synergieffekter inom andra områden. Länsstyrelsen vill särskilt betona att åtgärder som innebär klimatnytta och nytta för biologisk mångfald eller andra synergieffekter bör prioriteras. Det finns också anledning att peka ut fler områden än produktiv skogsmark och torvmarker där markanvändningsåtgärder kan gynna både klimatet i form av minskade klimatgasutsläpp och biologisk mångfald.

Utöver nämnda förslag föreslår Länsstyrelsen ett ökat skydd för kustnära kolsänkor. Kustnära ekosystem, till exempel grunda havsvikar och ålgräsängar, har förmåga att binda och lagra kol. Skydd för sådana ekosystem och åtgärdsarbete för att stärka ekosystemen ger goda förutsättningar för att skapa och bibehålla kolsänkor och ger synergieffekter som stärkt biologisk mångfald och stärkta ekosystemtjänster.

Vidare föreslås ett ökat skydd av marina områden, framförallt med skydd mot bottentrålning. Studier visar att bottentrålning ger stora utsläpp av klimatgaser.¹ Ett utökat skydd av marina områden ger också synergieffekter i form av till exempel stärkt biologisk mångfald och fastläggning av näringsämnen.

Nr 5. Utred omvända auktioner för ökad kolsänka

Länsstyrelsen anser att utredningen bör inkludera hur den stora gruppen mindre markägare kan inkluderas i omvända auktioner. Detta för att dessa ska ges ekonomiska incitament för att öka kolsänkan på sina marker och för att de ska kunna ges ytterligare möjlighet att få avkastning för alternativa skogsskötselmetoder.

Nr 6. Förläng stödet till Skogsstyrelsens återvättningsavtal

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget. Återvätning av torvmarker bedöms som en kostnadseffektiv åtgärd som ger synergieffekter genom att bidra till stärkt biologisk mångfald och gynna flera ekosystemtjänster. Åtgärden bör breddas till en satsning på återvätning även inom andra sektorer, till exempel återvätning av torvmarker inom jordbrukssektorn och hydrologiska restaureringar i statliga markinnehav och i formellt skyddade områden.

---

¹ Till exempel Sala, E. et al. Protecting the global ocean for biodiversity, food and climate. Nature 592, 397-402.

Länsstyrelsen anser att åtgärden även bör inkludera ett uppdrag om att utreda de juridiska styrmedlen i syfte att underlätta och förkorta tillståndsprocessen för återvätningsåtgärder. Det finns också skäl att se över hur nuvarande stödsystem för våtmarkssatsningar ser ut. Det finns för närvarande ett flertal olika stöd som går att använda för våtmarksåtgärder. Länsstyrelsen menar att en renodling av stödformerna skulle kunna ta bort hinder för att omsätta statliga finansiella satsningar i effektiva åtgärder.

Nr 7. Öka skyddet av produktiv skogsmark med höga naturvärden

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget. Länsstyrelsen bedömer åtgärden som ett mycket gott exempel på en åtgärd med positiva synergieffekter. Utöver direkt klimatnytta och stärkt biologisk mångfald bidrar skydd av produktiv skogsmark med höga naturvärden till att gynna ett flertal ekosystemtjänster och till klimatanpassningsarbetet genom ökad resiliens mot klimatförändringar.

Nr 8. Fasa ut nedsättningen av dieselskatten och utred ett jordbruksavdrag

Länsstyrelsen är kritisk till alla former av subventioner för fossila bränslen och välkomnar en utfasning av den sänkta dieselskatten. Länsstyrelsen har stor förståelse för att det behövs stöd till den gröna sektorn, men det bör inte ges i former som motverkar övergången till fossilfria bränslen även inom denna sektor. Subventioner av fossila bränslen går dessutom stick i stäv med de generella principerna i klimatpolitiken.

Nr 10. Förstärk och fortsätt arbetet för minskat matsvinn

Länsstyrelsen välkomnar förslaget.

Nr 11. Utred styrmedelspaket för långsiktigt hållbart jordbruk

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget.

Nr 12. Utred målsättningarna om cirkulär ekonomi

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget.

Avsnitt 3.3 Konstruktioner och bostäder

Nr 13. Utred investeringsstöd för energieffektivisering i befintliga byggnader

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget. Länsstyrelsen vill dock påtala att stödet bör utformas på ett sådant sätt genomförda insatser för underhåll och effektiviseringar inte skall diskvalificera aktörer för att söka stöd.

Regeringen har under hösten aviserat ett nytt stöd för energikonvertering av småhus. Detta stöd välkomnas av Länsstyrelsen. I Halland står småhus för drygt en femtedel av den totala elanvändningen i länet. Det är

dock önskvärt med ett investeringsstöd som även inkluderar flerbostadshus och fritidshus som används för åretruntboende. Likaså är det önskvärt att ett dylikt stöd inkluderar rena energieffektiviseringsåtgärder och inte begränsas till energikonverteringsåtgärder.

Länsstyrelsen hade även önskat en nysatsning kring stöd för hyresbostäder och bostäder för studerande. Detta stöd har varit mycket uppskattat av byggherrar och andra aktörer inom bostadsmarknaden. Tack vare stödet har det fram till den 1 november 2022 genomförts 3 298 byggprojekt med markant bättre energiprestanda än grundkraven i Boverkets byggregler.

Nr 14. Utred institutionella hinder för klimateffektivt nyttjande av befintligt byggbestånd

Länsstyrelsen välkomnar en dylik utredning. Länsstyrelsen vill särskilt påtala att det är problematiskt att energibesparande åtgärder ofta klassas som underhåll. Detta försämrar hyresvärdarnas möjligheter att finansiera dylika åtgärder med hyreshöjningar. Samma sak gäller bevarandeåtgärder och återbruk, vilket också bör uppmuntras.

Länsstyrelsen vill även påtala att det i länet finns lokala byggföretag som har kompetens att bygga bostäder och verksamhetslokaler mer hållbart än vad som i normalfallet görs. Från byggsektorns sida påtalas att offentliga aktörer ofta avstår från att ställa hårda hållbarhetskrav i upphandlingar och att offentliga aktörer istället fokuserar ensidigt på priset (en liknande beskrivning ges i avsnitt 4.3.3 i Tillväxtanalys rapport). Detta medför onödigt hög klimatbelastning både i tillverkningsprocess och under byggnadernas livstid. Länsstyrelsen efterlyser därför bättre upphandlingsstöd till offentliga aktörer. Det bör också utredas om det kan ställas högre hållbarhetskrav vid nybyggnationer.

Avsnitt 3.4 Industri

Länsstyrelsen ser positivt på de förslag som ges i detta avsnitt, men saknar samtidigt övergripande åtgärder som bidrar till en bredare klimatomställning av hela näringslivet. Inte minst saknas förslag på åtgärder eller stöd som främjar klimatomställningen bland små och medelstora industriföretag, vilka utgör en stor del av det svenska näringslivet.

Nr 15. Slopa elskattenedsättning för datahallar

Länsstyrelsen har inget att invända mot förslaget. Länsstyrelsen vill samtidigt påtala att datahallar genererar stora kvantiteter restvärme. Denna bör om möjligt tillvaratas exempelvis i lokala fjärrvärmenät.

Nr 16. Utred CCU-teknikens roll i energisystemets omställning med avseende på klimatnytta, försörjningstrygghet och konkurrenskraft
Länsstyrelsen tillstyrker förslaget.

Nr 17. Utred hur pågående ambitionshöjning i EU på området cirkulär ekonomi kan bidra till näringslivets klimatomställning
Länsstyrelsen tillstyrker förslaget.

Avsnitt 3.5 Förbränning av plast

Nr 18. Utred nationell kvotplikt & Nr 19. Utred miljö- och klimatnyttan av en nationell infrastruktur för materialåtervinning

Länsstyrelsen menar att det är problematiskt att det inte finns en väl fungerande marknad för återvunnen plast och att det därmed ofta är billigare att använda jungfrulig fossil plast än återvunnen plast. Därav välkomnas förslagen.

Avsnitt 3.6 Arbetsmaskiner

Länsstyrelsen menar att det är positivt att rapporten presenterar flera förslag för att påskynda klimatomställningen av olika arbetsmaskiner. I Halland står arbetsmaskiner för 10 procent av de totala koldioxidutsläppen. Dessa utsläpp har dessutom legat på en relativt konstant nivå de senaste sex åren, samtidigt som totalutsläppen minskat. En bidragande orsak till att utsläppen från arbetsmaskiner inte minskar, trots reduktionsplikt, är att tillgången på arbetsmaskiner med låg- eller nollutsläpp är mycket begränsad.

Tidigare i år var en lantbrukare i Falkenbergs kommun först i Sverige med att ta en biogasdriven traktor i drift.² Tyvärr finns det endast en gasdriven traktormodell tillgänglig på marknaden. Därav är det direkt felaktigt att klassa biogasdrivna arbetsmaskiner som en mogen teknik (s. 78). Samtidigt pågår en kraftig utbyggnad av den svenska biogasproduktionen.³ Därav finns det potential att driva en betydande del av jordbrukets fordonsflotta med biogas framgent.

Även inom skogsbruket bör biodrivmedel få en viktig roll framgent. Utöver problem med tunga batterier kräver eldrivna skogsmaskiner tillgång till laddinfrastruktur. Ur ett systemperspektiv kan det vara problematiskt att göra en omfattande utbyggnad av laddinfrastruktur för arbetsmaskiner som endast används ett fåtal timmar per år. Detta eftersom dylika laddare skulle reservera kapacitet i elnätet och därmed

---

² <https://www.pressreader.com/sweden/hallands-nyheter/20220826/281925956818789>

³ <https://www.naturvardsverket.se/om-oss/aktuellt/nyheter-och-pessmeddelanden/bra-mojligheter-for-sveriges-lantbruk-att-producera-mer-el-fran-biogas>

riskera att förhindra elektrifiering av andra sektorer, då det i dagsläget är kapacitetsbrist i delar av distributionsnätet.

Länsstyrelsen instämmer i att dålig lönsamhet för bland annat jordbruket, försämrar möjligheten att investera i nya arbetsmaskiner. Svenskt lantbruk är redan hårt pressat och kommer i flera fall inte att klara nya ekonomiska bördor eller skärpta regleringar. Enskilda lantbrukare måste därför kompenseras för merkostnader vid inköp av dyr och omogen teknik. Annars riskerar det svenska lantbruket att bli ytterligare decimerat. Att säkerställa det svenska jordbrukets konkurrenskraft måste prioriteras. Endast företag som är långsiktigt lönsamma kommer kunna bidra till den gröna omställningen.

Nr 24. Utred grön skatteväxling inom fisket

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget.

Avsnitt 4.1 EU-politiken som grundförutsättning

Nr 26. Säkerställ långsiktiga mål för EU ETS efter 2030

Länsstyrelsen delar bedömningen att det är av stor vikt att tydliga mål fastställs för EU:s utsläppshandelssystem även efter 2030. Beslut om detta bör fattas av EU senast 2025.

Nr 31. Se över och justera de nationella klimatmålen så att de tydligare anknyter till och bidrar till EU:s klimatpolitik

Länsstyrelsen är, liksom Energimyndigheten och Naturvårdsverket, kritisk till detta förslag. Det klimatpolitiska ramverket från 2017 inkluderar klimatlag, klimatmål och ett klimatpolitiskt råd. Ramverket har en bred politisk förankring och ett långsiktigt fokus. Ramverket fungerar som en tydlig målbild för såväl det offentliga Sverige som för näringslivet. Här ska också poängteras att det inom näringslivet finns en stark vilja att arbeta mot de svenska klimatmålen, vilket bland annat kan exemplifieras med fossilfritt Sveriges färdplaner. Att öppna upp för en revidering av dessa mål, riskerar att Sveriges ambitionsnivå kan sänkas. Detta skulle medföra negativa konsekvenser för klimatet och konkurrensnackdelar för det svenska näringslivet, som vill gå före i klimatomställningen. Förslaget ligger dessutom utanför det uppdrag som Tillväxtanalys fått av regeringen.

Avsnitt 4.3 Offentlig upphandling

Nr 41. Tillsätt en myndighetsledd hubb/beställarnätverk för upphandling av cement, betong och alternativ

Länsstyrelsen välkomnar förslaget, men vill samtidigt påtala att det behövs upphandlingsstöd för fler material än cement och betong.

Nr 42. Ställ krav vid offentlig upphandling för arbetsmaskiner

Länsstyrelsen är positiv till att det ställs krav vid upphandling av arbetsmaskiner och att en övergång till eldrivna arbetsmaskiner främjas. Samtidigt vill Länsstyrelsen påtala att många arbetsfordon kommer att drivas med förbränningsmotorer under lång tid framöver och att det därför även måste ställas krav på vilka bränslen som ska användas vid entreprenader.

Avsnitt 4.6 Tillståndsprocessens roll för klimatomställningen

Länsstyrelsen noterar att det felaktigt anges att täktverksamheter tillståndsprövas av mark- och miljödomstolarna (s. 113). Det är i regel miljöprövningsdelegationerna som tillståndsprövar täktverksamheter. Domstolarna tillståndsprövar endast täkter när dessa också innebär vattenverksamhet, vilket är ett undantagsfall.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Brittis Benzler med energi- och klimatsamordnare Patrik Ekheimer som föredragande. I den slutliga handläggningen har också länsråd Jörgen Peters, enhetschef Cecilia Engström, lantbruksdirektör Kristin Ovik, ekonomichef Mats Nilsson, strateg grön infrastruktur Daniel Helsing och byggnadsingenjör Nesrine Elsaleh medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.